

לנר תמיד אקח לי

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת תולדות

אשרינו! • רעב לשמוע • רשפיה רשפי אש • אם תמצה עומק הדין • לא מעלמא הדין • אש תמיד • מן העולם ועד העולם

אשרינו!

ראשית כל – אשריכם! הקב"ה ברא עולם גדול מאוד, ובו המון בריות, ויש בהן מדרגות: דומם, צומח, חי ומדבר. מדרגת המדבר היא מדרגת האנושות שהיא עיקר הבריאה. ובתוך האנושות - ישנו עם ישראל שהוא הלב של הבריאה. הלב הזה הוא לא גדול, הרי יש מיליארדי אנשים בעולם, ואף על פי כן הוא התמצית של כל הבריאה. ובתוך עם ישראל, יש את הלב שבלב, אותם אנשים שמבטאים במפורש ובגלוי את הקשר שבין העולם ובין ריבונו של עולם. אנשים שנושאים את שם ה' בעולם, מביאים אותו לידי ביטוי בכל צורת החיים שלהם. מתוך כל מיליארדי האנשים שבעולם, יש קבוצה איכותית וקטנה שמחזיקה את כל העולם כולו. בשעה זו, אנשי התורה שעוסקים בתורה, דהיינו אתם, אנחנו - מחזיקים את העולם כולו. זו התבוננות שחשוב מאוד לזכור אותה ולחזק אותה בתוכנו.

רעב לשמוע

קראנו השבת את פרשת תולדות, בה נאמר: 'ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם'. אומר בעל 'אור המאיר', אחד מגדולי החסידות, שיש

שני סוגים של רעב. יש רעב פיזי, אין אוכל. ברוך ה' אנחנו לא מכירים את המציאות הזו, אבל היו בעולם שנות רעב נוראיות. שמעתי מאמי זיכרונה לברכה, שאחרי מלחמת העולם הראשונה היה רעב כזה ברוסיה שאנשים ממש מתו ברחובות כי לא היה להם מה לאכול. אנשים רעבים עושים את כל המאמצים בשביל למצוא משהו לאכול. הרי בתורה אנחנו שומעים על מצב כל כך איום שיכול להיות שאנשים אוכלים את ילדיהם, חלילה וחס. הרעב כל כך מציק, עד שאנשים עושים הכול בשביל להשיג אוכל.

סוג שני של רעב הוא רעב רוחני. האדם מחובר כל כך לקודש, עד שהוא ממש מרגיש רעב וצימאון גדול מאוד לדבר ה'. כמו שאומרים חז"ל: 'הוי שותה בצמא את דבריהם'. יש קושי גדול להשיג משהו 'לאכול', למצוא משהו שהאדם ירגיש בו שלמות, הבנה עמוקה וגדולה. זה כל כך קשה, והאדם כל הזמן מרגיש חסר. הוא חש שיש תוכן רוחני שהוא מאוד זקוק לו, והוא מרגיש צמא גדול מאוד אליו, צורך ממשי להתמלא בדבר ה'. אומר בעל 'אור המאיר' שהרעב הזה הוא הרעב העיקרי, שהרי עיקרו של האדם זהו הצד הרוחני שלו.

מי שרעב - צריך לדעת אל מי לפנות. יש מקורות שונים שאדם חושב שהם יתנו לו משהו לקיים את נפשו, אבל הוא צריך לדעת לפנות אל המקור של הכול, לפנות אל ריבונו של עולם. התפילה מלמדת אותנו לפנות בכל דבר אל ריבונו של עולם, אפילו כדי לבקש ממנו בקשות גשמיות. בזכות התפילה האדם מבין ומתרגל לכך שהכיוון שהוא צריך לפנות אליו הוא ריבונו של עולם. ממנו יתמלא הצימאון שלו. לאנשי הקודש יש רעב רוחני - וזהו רעב עמוק מאוד.

רשפיה רשפי אש

אני רוצה להביא תוספת לדברים אלו מדברי הרב באורות הקודש (חלק ג, עמוד ריא).

מי זה יוכל לספר ולתאר את התבערה הגדולה של הצימאון הגדול אשר לצדיקים לאלוקים. הדבקות האלקית הנתבעת מעומק לב, רוח ונשמה, כשהיא מנועה מאיזה כוח, כשחלק אחד מחלקי החיים המכוונים את

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 3

החיים כולם, אינו עומד ישר נגד האורה הנעימה הנחשקת הזו - מה עצום הוא הכאב, מה נורא הוא המחץ החודר.

קשה לתאר את הצימאון לאלוקים, הוא כל כך עצום, כל כך חזק, וכשמהו עוצר ומונע את החיבור אל הקודש, זה איום ונורא.

ולעומת זה, התענוג שאין לו דוגמה וערך, שאין שלו משל ותיאור, מהשביעה של עונג אלוקים - אל חי. מי הוא אדון השירה אשר יוכל לגלות קצת מחמדת רשפיה?

אי אפשר לתאר את האדם שמאוד צמא ובסופו של דבר הוא מרווה את צימאונו. הרב ממחיש לנו שאור המאיר לא מדבר באופן תיאורטי, אלא מתאר שיש אנשים כאלה עם תחושות של אהבה וצימאון גדול לקודש ולחיבור לדבר ה'.

כשמחברים יחד את שני הניגודים, את הצער הבוער ועומק האיום אשר לא יחקר... - מה עצמה סערה רוממה ונשגבה זו!

אלו שתי תנועות בנפש: הצער של כאב הריחוק, והעונג של הקרבה. זהו תיאור חי של רעב רוחני. בעמוד הקודם, אומר הרב:

את הצימאון האלוקי הבוער וסוער בשלהבת עוזו בלב, אסור לכבות. אם כל המכבה גחלת מעל המזבח הגשמי עובר בלאו: 'אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה'; קל וחומר המכבה גחלת רוחנית עליונה מעל גבי המזבח הרוחני המלא חיי קודש - הלב הישראלי!

יש צימאון אלוקי ואסור לכבות אותו, צריך לתת לו להתגבר ולבעור כל הזמן.

אם תמצה עומק הדין

אנחנו עוסקים בפרשתנו בדמותו של יצחק אבינו. המידה הגדולה של יצחק אבינו, שהזכרנו אותה גם בפעמים קודמות, היא לימוד הזכות על ישראל מצד האמת, ולא מצד החסד. הגמרא במסכת שבת אומרת:

לעתיד לבוא יאמר לו הקב"ה לאברהם אבינו: 'בניך חטאו לי'. אומר לפניו: ריבונו של עולם, ימחו על קדושת שמך!

אברהם אבינו לא מלמד זכות על ישראל.

אמר הקב"ה: אומר ליה ליעקב, שהיה לו צער גידול בנים, אפשר דבעי רחמי עלייהו.

אולי יעקב ילמד זכות על ישראל, כי היה לו צער גידול בנים. אומר הקב"ה ליעקב: בניך חטאו. אמר לפניו: ריבונו של עולם - ימחו על קדושת שמך.

כיוון שהקב"ה לא קיבל את התשובה שהוא רצה לא מאברהם ולא מיעקב, אומר: "לא בסבי עצה, ולא בדרדקי טעמא". אברהם כבר זקן ולא יודע ללמד זכות, ויעקב צעיר וגם כן לא מלמד זכות.

אמר ליה ליצחק: בניך חטאו לי. אמר לפניו: ריבונו של עולם! בני ולא בניך?! בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע, קראת להם: 'בני בכורי', ועכשיו בני ולא בניך?! ועוד, כמה חטאו? כמה שנותיו של אדם - שבעים שנה? עשרים לא ענשת עלייהו.

עד גיל עשרים הרי הקב"ה לא מעניש את האדם - נשארו עוד חמישים שנה. עשרים וחמש מהם זה לילות, בלילה אנשים ישנים, לא חוטאים. נשארו רק עשרים וחמש שנים. תוריד מהם עוד חצי שבהם אדם מתפלל ואוכל ודואג לצרכי הגוף שלו, נשארו רק שתים עשרה וחצי שנים שבהן אפשר לחטוא. אומר יצחק לריבונו של עולם:

אם אתה סובל את כולם - מוטב, ואם לא - פלגא עלי ופלגא עליך. ואם תרצה לומר שכולם עלי - הרי הקרבתי את נפשי לפניך! פתחו ישראל ואמרו: כי אתה אבינו! אמר להם יצחק: עד שאתם מקלסים לי, קלסו לקב"ה! מיד נשאו ישראל את עיניהם למרום ואמרו: 'אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך'.

הדברים צריכים עיון. לכאורה קורה כאן ההפך ממה שהיינו מצפים. הרי אברהם אבינו מידתו מידת החסד, והיה מצופה שהוא זה שילמד זכות על ישראל. יעקב מידתו מידת הרחמים, שממזגת בין מידת הדין למידת החסד, ואפילו הוא לא

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 5

מעורר רחמים על עם ישראל, ודווקא יצחק שמידתו מידת הדין, לכאורה הוא זה שלא יכול לסבול חטאים, בא ומלמד זכות?

הרב קוק ב'עין אי"ה' מבאר בצורה עמוקה שהיסוד של כל המציאות, במקור הכי טהור וזך שלה, הוא במידת הדין. 'רצה הקב"ה לברוא את עולמו במידת הדין', אלא ש'ראה שאין העולם יכול להתקיים - עמד ושיתף את מידת הרחמים'. מידת הדין היא מידה של שלמות, שאין בה נפילות ומשבירים, אין בה לפנים משורת הדין. יש בה משהו מאוד שורשי וטהור. במקור העליון של המציאות, הכי גבוה, נמצאת נשמת כנסת ישראל. היא המקור של כל ההויה כולה, מקומה הוא תחת כיסא הכבוד. בתחילה רצה הקב"ה שהמדרגה הרוחנית הזו תימשך בתוך המציאות. אבל כשהעולם נברא, ראה הקב"ה שהמציאות מורכבת, ולא יכולה להתקיים בצורה המקורית השורשית שלה, ולכן הוא עמד ושיתף את מידת הרחמים.

כעת בא הקב"ה ואומר לאברהם אבינו: בניך חטאו. אברהם אבינו רוצה בקיומו של עולם, הוא יודע שהמקור העליון הזה לא יכול להתקיים בעולם כפי שהוא. לכן, אף על פי שישראל הם עיקרו של העולם, אומר אברהם שאם זהו המחיר שבביל קיומו של העולם צריך שישראל ימחו על קדושת ה'. צריך לוותר על המדרגה הכי גבוהה של העולם, על מנת לשמור על קיומו של העולם. דווקא מידת החסד, היא מידה וותרנית, במובן מסוים, היא אינה מבטאת את השלמות הגמורה, ולכן הוא אומר 'ימחו על קדושת שמך'. וכן יעקב, שמידתו היא הרחמים, אומר שבשביל קיומו של עולם צריך שימחו עם ישראל על קדושת ה', וכך העולם אמנם לא יהיה במדרגה הכי גבוהה - אבל הוא יוכל להתקיים.

פונה הקב"ה ליצחק, ויצחק מידתו מידת הדין, הוא חי על פי המדרגה המקורית, השורשית. והוא בא ועושה חשבונות כמו עורך דין. בוא נעשה את החשבון ונראה האם החטאים כל כך חמורים. הוא מוריד מפה ומוריד משם, עד שלא נשאר על מה להקפיד. כך הוא פועל באופן החיצוני, בפנימיות - יש לו תשובה. הוא בא ואומר שבשורש עם ישראל נשאר קדוש. העבירות, רבות ככל שיהיו - הן לא מייצגות את עם ישראל בפנימיותם. יצחק אומר: ריבוננו של עולם, אתה הרי יודע

שנשמתו של עם ישראל מקורית, עליונה, פנים פנימית, אני מבטא את העניין הזה - אני מסרתי את עצמי על קדושת שמך. אני מבטא את הדבקות העמוקה של עם ישראל בריבונו של עולם, שהיא לא משהו חיצוני, זו העצמיות של עם ישראל.

לא מעלמא הדין

להשלמת הדברים האלו נטעם מדבריו העמוקים של הרב במוסר הקודש (עמוד קלה):

אין לשער גודל ערכה של הידיעה הרזית בדבר שתי נפשות - הקדושה והטמאה - אשר לאדם, כאשר כל אחת שואפת להגדיל ממשלתה בגוויה האנושית. כי רק בהבנה הזו נוכל להביט על מסתרי הנפש ולהבין עלילות בני אדם. והחכמה המוסרית, על ידי הכרה זו, תוכל בבטחה לנהל את מעשיה באין דרך של סתירות.

יש באדם שני כוחות נפרדים, שתי נפשות, אחת קדושה ואחת טמאה, והן נאבקות על הנהגת האדם. האדם בעצמו ובפנימיותו רוצה טוב, אבל יש בו גם נפש חיצונית שמנהלת אותו. זהו נושא רחב מאוד, בעל התניא בונה את כל ספרו על היסוד הזה. אך הרב אומר שיש עוד מדרגה, מעל ההבנה החשובה הזו:

למעלה מזה באה הידיעה על הנפש הקדושה בעצמה, ששתי רוחין הן: רוחא דעלמא הדין, ורוחא דעלמא דאתי. וראוי להכיר ששתי הרוחות הללו הם קצת נוהגים קצת מלחמה ביניהם, אלא שהיא כבר מלחמה של שלום, מלאה אהבה וכבוד שכל רוח רוחש לחברו. ובזמן שהאחד מתגבר, ושאיפת עלמא דאתי מתמלאת בלב בכל גבהן - לא יוכל רוח דעלמא הדין להמשיך כל כך את מעשיו, גם את המעולים שבהם. ובזמן שרוח דעלמא הדין מתגבר - אז יושב מרחוק רוחא דעלמא דאתי, ושולח ניצוצות קלים להאיר דרך רוחא דעלמא הדין, שהוא הולך למישרים.

אומר לנו הרב שבתוך הנפש הקדושה יש שתי רוחות, רוח דעלמא הדין, ורוח דעלמא דאתי. הרי כמובן שיש מלבד העולם הזה עולם עליון, עולם הבא. בעולם

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 7

הבא, יש כמה וכמה מדרגות ועולמות. זהו עולם מופשט לחלוטין, עולם רוחני. ובתוך הנפש הקדושה בעצמה יש שני רצונות: רצון אחד הוא לקדש את החיים בעולם הזה, לרומם את העולם, לעשות את העולם הכי גבוה טהור וקדוש שרק אפשר. אבל יש לעולם הזה מגבלות, הוא לא יכול להיות מושלם לחלוטין, עד כמה שירוממו אותו ויקדשו אותו - הוא מוגבל. לעומת זאת העולם הבא אינו מוגבל, הוא עולם נצחי. יש חלק בנפש הקדושה שמקורו משם ורוצה לשוב לשם. הנפש מתפשטת מן המקור העליון ועד המציאות שלנו כאן, חלקה מחובר למעלה וחלקה כאן. אלו מדרגות פנימיות ורוחניות מאוד של האדם. האדם משתייך למשהו יותר גבוה מהמציאות של העולם הזה. יש מלחמה בין הרוחות האלו, ששתיהן רוחות של קודש. זו מלחמה של שלום, מלחמה של כבוד והערכה. ממשיך הרב:

מיוחד הוא יצחק לאחר העקידה, שחל בו רק רוחא דעלמא דאתי, ומתוך גודל הופעת האור העליון, הוא הוא החותם את מחשבת הסליחה לעתיד. אחרי שיצחק מסר את נפשו לה' - הוא נמצא במרומים, הוא שייך לעולם הבא. הרב רומז גם אל הגמרא שהבאנו כשהקב"ה יגיד 'ישראל חטאו', יצחק שנמצא במקום העליון והגבוה הזה - הוא שיעורר את הסליחה. הוא לא יאמר בתגובה - 'ימחו על קדושת שמך', כמו אברהם ויעקב. יצחק מסתכל במבט יותר עמוק, במבט עליון:

קיום העולם בעצם החסד, המביא לסליחה גמורה, לקוח הוא דווקא מרוח עליון המתנשא מעל עלמא הדין - שעל כן יוכל להחיותו תמיד. גם כאשר באמת הזכויות של העולם הזה נגמרו, יצחק חי ויונק מעולם יותר עליון, ומשם הוא ממשיך את הקיום של העולם הזה. אברהם ויעקב מחפשים מתוך המציאות דרך לקיים את עם ישראל, דרך לסלוח, אחרי שהמציאות ירדה. אבל יצחק נמצא למעלה, ומשם הוא ממשיך קיום לעולם הזה.

ועל כן יוכל להחיותו תמיד ולהשקיף עליו השקפה לטובה בכל עומק פרטיותו וכלליותו, הוא מוצא כל טוב העולם הזה לפניו, זורע ומוצא מאה שערים, והולך הלוך וגדל.

מי שהוא למעלה מהעולם הזה, בגלל שהוא כל כך גבוה, בסופו של דבר גם העולם-הזה שלו מצליח מאוד. כמובן, אלו מדרגות גבוהות מאוד. הרב לא מכוון כאן למדרגה שמתנתקת מכל המציאות, אלא למדרגה שמתוך הגובה שלה שואפת להגביה את המציאות כולה, ואפילו את הצד הגשמי של העולם להגביה בצורה גדולה. נאמר ביטוי מיוחד מאוד על יצחק ולא נאמר על אברהם ויעקב - 'וילך הלך וגדל עד כי גדל מאוד'. דווקא מפני שיצחק הוא מופשט מאוד, וכביכול לא קשור לעולם הזה, אלא נמצא בעולם העליון – הוא גדל ומתרומם בכל המובנים.

אש תמיד

יצחק מושך את הזכות מתוך הסגולה של כנסת ישראל. סגולת ישראל זו מדרגה רוחנית שנמצאת גבוה מעל המציאות. כהמשך לדברים הללו, אני רוצה להזכיר מדרש ידוע:

'זירח את ריח בגדיו' - כדין יוסף משיתא ויקום איש צרורות. יוסף משיתא - בשעה שביקשו השונאים להיכנס להר הבית, אמרו 'כנס מהם תחילה'.

כשכבשו את ירושלים, הגויים פחדו להיכנס ראשונים למקדש, ולכן הם חיפשו מתנדב יהודי שייכנס ראשון. אמרו לו: תיכנס, ומה שתוציא משם יהיה שלך. נכנס יוסף משיתא והוציא את מנורת הזהב. אמרו לו: אתה לא יכול לקחת את מנורת הזהב כי אין דרכו של הדיוט להשתמש בה. היא לא ראויה לאדם פשוט. היכנס פעם נוספת, ומה שאתה מוציא - יהיה שלך. לפתע הוא התחרט: איך אני אכנס לקודש הקודשים?! הזיק הפנימי שבו התעורר. אמרו לו: נוותר לך על מכס במשך שלוש שנים! - ולא קיבל עליו ואמר: "לא די שהכעסתי לאלוקי פעם אחת, אכעיסנו פעם שניה?" כעסו הרומאים, נתנו אותו בחמור של חרשים, הכניסו וייסרו אותו - והוא לא רצה להיכנס. "התחילו לחתוך אותו, והיה מצווח ואומר 'אוי לי שהכעסתי את בוראי'".

המדרש מספר לנו על אדם מקולקל עד כדי כך שהוא הסכים לשתף פעולה עם הרשעים בהחרבת המקדש, ופתאום התברר, שאפילו אצלו בתוך תוכו יש זיק של

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 9

קודש שהתעורר, ובער בו עד שהוא מסר את נפשו. זאת אומרת שבישראל יש חיצוניות ויש פנימיות. יכול להיות אדם מקולקל, מלא בחוצפה, ולפני ולפנים יש משהו עמוק יותר. הוא חוטא ובתוך תוכו הוא קודש. זהו הסיפור על יוסף משיתא.

ממשיך המדרש ומספר את הסיפור המוכר על יקום איש צרורות שהיה בן אחותו של ר' יוסי בן יועזר איש צרידה, והוא היה רוכב על סוס בשבת. לפתע הוא פוגש את דודו, ר' יוסי בן יועזר איש צרידה, כשהוא קשור בקורה והגויים מוציאים אותו לצליבה. אמר יקום איש צרורות לדוד שלו: אני רוכב על סוס בשבת, ואתה – הצדיק – קשור בקורה והולך למות! כאילו אמר לו: תראה מה האלוקים שלך עושה לך. אמר לו ר' יוסי: "אם כך למכעיסיו – קל וחומר לעושי רצונו". אם הקב"ה נותן לך שכר, כנראה על זכויות מסוימות שיש לך, ובזכותן אתה עכשיו רוכב על סוס - לעושי רצונו על אחת כמה וכמה, ובוודאי שה' יעשה לי הרבה טובה לעתיד לבוא! יקום ממשיך להקשות: וכי יש עושי רצונו יותר ממך? תראה מה המצב שלך! אמר לו ר' יוסי: אם לעושי רצונו מדקדק כך, ומעניש, למכעיסיו - על אחת כמה וכמה.

יוסי בן יועזר הסתכל על המציאות הפוך ממה שרואים באופן פשוט ושטחי. בעיניים רגילות אנחנו מסתכלים ורואים איך הרשע מצליח והצדיק נענש, 'רשע וטוב לו צדיק ורע לו'. ר' יוסי אומר ההפך, אם הרשע מקבל טובות - צדיקים מקבלים טובה על אחת כמה וכמה. אם הצדיקים סובלים - הרשעים על אחת כמה וכמה. הוא מסתכל במבט אמוני מוחלט, האמת הכי ברורה היא שאצל הקב"ה הכל נכון וישר, והצדיק יקבל שכר כפי שמגיע לו, והרשע יקבל את עונשו כפי שמגיע לו. מה שאנחנו רואים עכשיו זה לא מצב תמידי, זה לא המצב העיקרי. זו אמונה מוחלטת שהמציאות לא משנה אותה. המאמין יודע שיש עוד עולם, יש עוד זמנים, יש עוד דורות, וצריכים להסתכל במבט הארוך והגדול, לא רק ב'כאן ועכשיו'. כשמסתכלים במבט ארוך, במבט שלם וגדול, בכל העולמות יחד – רק אז רואים כמה טוב לצדיקים, ועד כמה נענשים הרשעים.

האמונה בה' של יוסי בן יועזר איש צרידה שהיה קשור אז בקורה, הייתה כל כך עוצמתית, הייתה מעומק לבו, שחדרה כארס לתוך לבו של יקום איש צרורות. ואז הוא התעורר לחזור בתשובה, וכיוון שהוא חטא הרבה מאד, הוא החליט להעניש את עצמו בארבע מיתות בית דין, סקילה, שריפה, הרג וחנוק, כי הוא עבר על כל העבירות שבתורה. הביא קורה, נעץ אותה בארץ, קשר בה חוט כדי לתלות את עצמו, מתחת לחוט הוא ערך עצים שישרפו אותו, הניח חרב בתוכם שתהרוג אותו, והקיף מסביב לכל זה גדר של אבנים:

נתלה בקורה – ונחנק, קדמתו האש – ונשרף, קדמתו החרב – ונהרג, נפלה עליו הגדר – ונסקל. נזדמן יוסי בן יועזר, וראה את יקום איש צרורות עולה לשמיים, אמר: בשעה קלה קדמני זה לגן עדן.

התשובה של יקום הייתה כזו שהוא העניש את עצמו, וגם אם זו לא הדרך – כשעושים דבר חריג כזה לשם שמיים, זוכים לחיי העולם הבא. בדומה לזה הגמרא מספרת במסכת כתובות על הכובס, שלא היה באזכרה לכבוד רבי, ויצאה בת קול ואמרה 'מי שהיה באשכבתא דרבי הוא בן העולם הבא'. שמע אותו הכובס שרבי מת – ונפל מהגג. יצאה בת קול ואמרה 'גם הוא מוזמן לחיי העולם הבא'. שוב, זה מעשה אסור – להתאבד, ואף על פי כן יש חריגים "עבירה לשמה".

אנחנו לומדים מהסיפורים הללו בדיוק את הנקודה שיצחק אבינו אומר לקדוש ברוך הוא. עם ישראל הוא עם קדוש, הטבע שלו לא השתנה, תמיד לפני ולפנים יש בו זיק מוחלט של קודש. גם אם הם יורדים לתחתית המדרגה – הזיק הזה מתעורר, אפילו אצל הרשעים הכי גדולים. זו הזכות שיצחק לימד על ישראל. זה העומק של האמירה 'אני מסרתי את נפשי על קדושת שמך'.

מן העולם ועד העולם

יעקב אבינו מקבל את הברכות בערמה. למה הדברים הולכים בסדר מוזר כזה, יצחק אבינו רוצה לתת את הברכות לעשיו, למה יעקב צריך בדרך של ערמה לקבל את הברכות?? בזהוה כתוב שזה אמור היה להיות הסדר מלכתחילה. הוא מסביר, שהברכות שיעקב מקבל הן הברכות שאדם הראשון אמור היה לקבל, אלא שבגלל

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 11

חטאו של אדם הראשון הוא התקלל בל"ט קללות – הוא ואשתו, האדמה והנחש. הקללה הזו רבצה על העולם בגלל אדם הראשון, והעולם ירד מאוד. אדם הראשון היה תמצית של כל האנושות, ממנו התפתחה כל האנושות, והוא עשה שבר גדול ביסודות של הקדושה.

עד שבא אברהם אבינו והתחיל לתקן את חטאו של אדם הראשון, הוא לא הצליח לתקן בשלימות, כי נולד ממנו גם ישמעאל. יצחק המשיך את התיקון, אך גם הוא לא תיקן בשלמות, כי נולד ממנו עשיו. יעקב, על ידי אבותיו, הגיע לתיקון גדול מאוד של חטאו של אדם הראשון. עד כדי כך שחז"ל אומרים לנו שקלסתר פניו של יעקב אבינו היה כמו של אדם הראשון. מבחינה מסויימת יש ביעקב שלימות של התיקון.

ומשום שהחטא שחטא אדם הראשון היה על ידי הערמה של הנחש, שפיתה את חוה, צריך היה להחזיר את הברכה אל העולם על ידי אותו הסדר שגרם את החטא. החטא נגרם על ידי הערמה, והברכות יינתנו על ידי ערמה, לא באופן ישר. חוה גרמה את החטא, ורבקה היא גלגול של נשמת חוה, ועניינה לתקן את החטא. עליה להשיב את הברכות בחזרה. הברכות צריכות להיות נתונות ליעקב, הוא זה שמתקן את חטאו של אדם הראשון, ואילו הקללות צריכות להישאר אצל עשיו שממשיך את דרכו של הנחש. זו הסיבה לכל הסיבוך הזה.

עוד אומר הזוהר, שכל ברכה שניתנה ליעקב היא כנגד אחת מן הקללות שהתקלל האדם הראשון. שם נאמר 'בזיעת אפיק תאכל לחם', וכאן - 'ויתן לך האלקים מטל השמיים ומשמני הארץ'. כאן רמוז התיקון של החטא.

אני רוצה ללמוד מהרעיון הזה של הזוהר שעלינו להתרגל להסתכלות מאוד עמוקה וארוכת טווח. אדם צריך לדעת שיש קשר בין המאורעות, ומה שקרה לאדם הראשון - מתגלגל גם לאברהם, יצחק ויעקב שמתקנים אותו. אמנם הם לא מגיעים לתיקון השלם, שלב חדש של תיקון החטא מתחיל אצל יעקב אבינו. צריך אדם לדעת שכאשר הוא עושה עכשיו מעשה טוב, נתקן על ידו משהו. יכול להיות שבשביל התיקון הגדול הזה מכבידים עליך משמים, ואתה נתקל בהתמודדויות שאתה לא יודע למה הן באו לך. יש לך תפקיד, וייתכן שעליך לתקן

משהו ישן, מדורות ראשונים, מלפני שלושה דורות, או עשרה דורות. אתה ממשיך את הנשמה הפנימית של העבר, אתה עכשיו מתקן את העולם לדורותיו! אם האדם מסתכל רק על 'כאן ועכשיו' - הוא לא יבין, יהיו לו קושיות, אך העולם גדול וארוך! יש תכנית אלוקית, מבריאת העולם, דור הולך ודור בא, וכל אדם פועל גם על העבר וגם על העתיד. מעשינו נוגעים לטווח ארוך. זה מלמד אותנו להסתכל בגדלות על מעשינו ולהבין שלמעשים שלנו יש משקל גדול על העבר ועל העתיד.

לכאורה נראה שהברכות של יעקב דומות מאוד לברכות שמקבל אחר כך עשיו - זה רק לכאורה. אצל יעקב נאמר, 'ויתן לך האלוקים מטל השמיים', ואצל עשיו נאמר 'משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמיים מעל' - בלי אלוקים. עוד הבדל, שהסדר הוא הפוך. אצל יעקב טל השמים קודם לשמני הארץ, ואילו אצל עשיו הארץ קודמת לשמים. עשיו מקבל ברכות גשמיות, ויעקב ברכות רוחניות. הברכה העמוקה היא להיות איש הרוח, וממילא מקבלים ברכות רוחניות. יעקב הוא זה שנושא את דבר ה'. לבני עשיו יהיה כסף וזהב, אבל יעקב יהיה נושא שם ה' בעולם! אשרינו שזכינו להיות בניו של יעקב אבינו!

השיחה נמסרה בשנת התש"פ

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

